

Klasyfikacja środków zaskarżenia, skarga na orzeczenie referendarza sądowego

Zajęcia 6

Klasyfikacja środków zaskarżenia

Art. 363 KPC

§ 1. Orzeczenie sądu staje się prawomocne, jeżeli nie przysługuje co do niego **środek odwoławczy lub inny środek zaskarżenia**.

§ 2. Mimo niedopuszczalności odrębnego zaskarżenia nie stają się prawomocne postanowienia podlegające rozpoznaniu przez sąd drugiej instancji, gdy sąd ten rozpoznaje sprawę, w której je wydano.

Klasyfikacja środków zaskarżenia (prof. A. Zieliński)

ŚRODKI ODWOŁAWCZE

ZWYCZAJNE ŚRODKI ODWOŁAWCZE:

- APELACJA
- ZAŻALENIE

INNE ŚRODKI ZASKARŻENIA:

- SPRZECIW OD WYROKU ZAOCZNEGO
- ZARZUTY OD NAKAZU ZAPŁATY
- SPRZECIW OD NAKAZU ZAPŁATY

NADZWYCZAJNE ŚRODKI ODWOŁAWCZE:

- SKARGA KASACYJNA
- SKARGA O WZNOWIENIE POSTĘPOWANIA
- SKARGA O STWIERDZENIE NIEZGODNOŚCI Z PRAWEM PRAWOMOCNEGO ORZECZENIA
- SKARGA O UCHYLENIE WYROKU SĄDU POLUBOWNEGO

Klasyfikacja środków zaskarżenia (prof. I. Kunicki)

ŚRODKI ODWOŁAWCZE:

- APELACJA
- ZAŻALENIE

NADZWYCZAJNE ŚRODKI ZASKARŻENIA:

- SKARGA KASACYJNA
- SKARGA O WZNOWIENIE POSTĘPOWANIA
- SKARGA O STWIERDZENIE NIEZGODNOŚCI Z PRAWEM PRAWOMOCNEGO ORZECZENIA

INNE ŚRODKI ZASKARŻENIA:

- SPRZECIW OD WYROKU ZAOCZNEGO
- ZARZUTY OD NAKAZU ZAPŁATY
- SPRZECIW OD NAKAZU ZAPŁATY

Klasyfikacja środków zaskarżenia

Cechy wspólne środków zaskarżenia:

- skierowane bezpośrednio przeciwko zaskarżonemu orzeczeniu,
- strona zmierza bezpośrednio do uchylecia lub zmiany orzeczenia,
- skutkuje wywołaniem postępowania weryfikacyjnego (kontrolnego), które może być połączone z uzupełniającym postępowaniem dowodowym.

Wymogi stawiane środkom zaskarżenia:

- zachowanie formy pisemnej,
- oznaczenie zaskarżonego orzeczenia ze wskazaniem, w jakim zakresie jest zaskarżone,
- przytoczenie podstaw zaskarżenia i ich uzasadnienie,
- wniosek o uchylenie lub zmianę orzeczenia (*E. Marszałkowska-Krześ, Postępowanie cywilne, CH Beck, Warszawa 2013, s. 471-477*).

Klasyfikacja środków zaskarżenia

Wyłączenia z katalogu środków zaskarżenia:

środki restytucyjne - środki, wniesienie których nie prowadzi do weryfikacji orzeczenia, a jedynie do ponownego rozpoznania sprawy, już prawomocnie orzeczonej:

- skarga o wznowienie postępowania,
- skarga o uchylenie wyroku sądu polubownego,

Art. 338 KPC

§ 1. Uchylając lub zmieniając wyrok, któremu nadany został rygor natychmiastowej wykonalności, sąd na wniosek pozwanego orzeka w orzeczeniu kończącym postępowanie o zwrocie spełnionego lub wyegzekwowanego świadczenia lub o przywróceniu poprzedniego stanu.

Klasyfikacja środków zaskarżenia

Art. 415 KPC

Uchylając lub zmieniając wyrok, sąd na wniosek skarżącego w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie orzeka o zwrocie spełnionego lub wyegzekwowanego świadczenia lub o przywróceniu stanu poprzedniego. Nie wyłącza to możliwości dochodzenia w osobnym procesie, także od Skarbu Państwa, naprawienia szkody poniesionej wskutek wydania lub wykonania wyroku.

Klasyfikacja środków zaskarżenia

Art. 138 KRO

W razie zmiany stosunków można żądać zmiany orzeczenia lub umowy dotyczącej obowiązku alimentacyjnego.

Art. 523 KPC

Prawomocne postanowienie orzekające co do istoty sprawy nie może być zmienione ani uchylone, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej. Jednakże prawomocne postanowienie oddalające wniosek sąd może zmienić w razie zmiany okoliczności sprawy.

Klasyfikacja środków zaskarżenia

Art. 542 KPC W razie przeprowadzenia dowodu, że osoba uznana za zmarłą albo której zgon został stwierdzony pozostaje przy życiu, sąd postanowienie uchyli. W wypadku udowodnienia innej chwili śmierci niż oznaczona w postanowieniu o uznaniu za zmarłego, sąd uchyła postanowienie o uznaniu za zmarłego tylko wówczas, gdy równocześnie stwierdza zgon.

Art. 543 KPC Jeżeli osoba, którą uznano za zmarłą lub której zgon stwierdzono, zjawi się osobiście w sądzie i wykaże swoją tożsamość, sąd niezwłocznie i bez dalszego postępowania uchyli postanowienie orzekające uznanie za zmarłego lub stwierdzenie zgonu.

Art. 559 KPC

§ 1. Sąd uchyli ubezwłasnowolnienie, gdy ustaną przyczyny, dla których je orzeczono; uchylenie może nastąpić także z urzędu.

§ 2. Sąd może w razie poprawy stanu psychicznego ubezwłasnowolnionego zmienić ubezwłasnowolnienie całkowite na częściowe, a w razie pogorszenia się tego stanu - zmienić ubezwłasnowolnienie częściowe na całkowite.

§ 3. Z wnioskiem o uchylenie albo zmianę ubezwłasnowolnienia może wystąpić także ubezwłasnowolniony.

Klasyfikacja środków zaskarżenia

Art. 678 KPC

Jeżeli stwierdzone zostało nabycie spadku albo zarejestrowany został akt poświadczenia dziedziczenia po osobie uznanej za zmarłą lub której zgon został stwierdzony postanowieniem sądu, a postanowienie o uznaniu tej osoby za zmarłą lub o stwierdzeniu jej zgonu zostało uchylone, sąd spadku z urzędu uchyli postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku albo akt poświadczenia dziedziczenia.

Art. 559 KPC

§ 1. Sąd uchyli ubezwłasnowolnienie, gdy ustaną przyczyny, dla których je orzeczono; uchylenie może nastąpić także z urzędu.

§ 2. Sąd może w razie poprawy stanu psychicznego ubezwłasnowolnionego zmienić ubezwłasnowolnienie całkowite na częściowe, a w razie pogorszenia się tego stanu - zmienić ubezwłasnowolnienie częściowe na całkowite.

§ 3. Z wnioskiem o uchylenie albo zmianę ubezwłasnowolnienia może wystąpić także ubezwłasnowolniony.

Skarga na orzeczenie referendarza sądowego

Art. 2 Prawa o ustroju sądów powszechnych

§ 1. Zadania z zakresu **wymiaru sprawiedliwości wykonują sędziowie.**

§ 1a. W sądach rejonowych zadania z zakresu wymiaru sprawiedliwości wykonują także asesory sądowi, którym powierzono pełnienie obowiązków sędziego, z wyłączeniem:

(...)

§ 2. Zadania z zakresu **ochrony prawnej, inne niż wymiar sprawiedliwości**, wykonują w sądach **referendarze sądowi i starsi referendarze sądowi**. Ilekroć w przepisach jest mowa o referendarzach sądowych, rozumie się przez to także starszych referendarzy sądowych.

§ 2a. Zadania, o których mowa w § 2, mogą wykonywać asesory sądowi. Zadania te mogą wykonywać również sędziowie, jeżeli ich wykonywanie przez referendarzy sądowych lub asesorów sądowych nie jest możliwe.

Skarga na orzeczenie referendarza sądowego

Do czynności jakie mogą wykonywać referendarze sądowi należy zaliczyć w szczególności:

- 1)** wydawanie postanowień, których przedmiotem jest szczegółowe wyliczenie kosztów procesu obciążających strony, według zasad określonych przez sąd I instancji (art. 108 § 1 KPC),
- 2)** wydawanie postanowień o ustanowieniu albo odmowie ustanowienia adwokata lub radcy prawnego z urzędu (art. 123 § 2 KPC),
- 3)** wydawanie zarządzeń, o których mowa w art. 130–130⁴ KPC (art. 130⁵ KPC),
- 4)** udział w przeprowadzeniu dowodu przez sąd orzekający przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających dokonanie tej czynności na odległość (art. 235 § 2 KPC),
- 5)** wydawanie postanowień w przedmiocie stwierdzenia prawomocności orzeczenia (art. 364 § 2 KPC),
- 6)** czynności w postępowaniu upominawczym (art. 497¹ § 3 KPC),

Skarga na orzeczenie referendarza sądowego

- 7)** wydawanie nakazów zapłaty i zarządzeń w europejskim postępowaniu nakazowym (art. 505¹⁶ § 2 i 3 KPC),
- 8)** wydawanie zarządzeń w europejskim postępowaniu w sprawie drobnych roszczeń (art. 505²² § 2 KPC),
- 9)** wydawanie nakazów zapłaty oraz wykonywanie czynności w elektronicznym postępowaniu upominawczym (art. 353¹ § 2 i art. 505³⁰ § 1 KPC),
- 10)** czynności w sprawach o wpis w księdze wieczystej (art. 509¹ § 1 KPC),
- 11)** czynności w postępowaniu rejestrowym z wyłączeniem prowadzenia rozprawy (art. 509¹ § 2 KPC),
- 12)** czynności w sprawach z zakresu prawa spadkowego, z wyłączeniem prowadzenia rozprawy, zabezpieczenia spadku oraz przesłuchania świadków testamentu ustnego (art. 509¹ § 3 KPC),
- 13)** nadanie klauzuli wykonalności tytułom egzekucyjnym, o których mowa w art. 777 § 1 pkt 1, 1₁, 3–6, z wyłączeniem przypadków wymienionych w art. 778¹, 787, 787¹, 788, 789 KPC,

Skarga na orzeczenie referendarza sądowego

14) wydawanie postanowień w przedmiocie stwierdzenia wykonalności europejskiego nakazu zapłaty (art. 795⁶ § 2 KPC),

15) wydawanie zaświadczeń dotyczących orzeczenia wydanego w europejskim postępowaniu w sprawie drobnych roszczeń (art. 795⁸ § 2 KPC),

16) dokonywanie czynności z zakresu pomocy prawnej z wyjątkiem przeprowadzania dowodu (art. 1130 § 2 KPC),

17) zarządzanie zwrotu opłat sądowych (art. 82 KSCU),

18) przyznawanie i ustalanie należności świadków, biegłych, tłumaczy, stron oraz mediatorów za prowadzenie mediacji na skutek skierowania przez sąd (art. 93 ust. 1 KSCU),

19) czynności w zakresie zwalniania od kosztów sądowych (art. 118 KSCU),

20) wykonywanie na zarządzenie prezesa sądu rejonowego lub okręgowego, czynności w sprawach odroczenia lub rozłożenia na raty należności sądowych (art. 125 KSCU), (*I. Biedroń (w:) E. Marszałkowska-Krześ (red.) Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, 2018*).

Skarga na orzeczenie referendarza sądowego

Art. 398 (22) KPC

§ 1. Na orzeczenia referendarza sądowego co do istoty sprawy oraz na orzeczenia kończące postępowanie, jak również na orzeczenia, o których mowa w art. 394 § 1 pkt 1, 2, 42 i 5-9, przysługuje skarga, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej. Skargę rozpoznaje sąd, w którym wydano zaskarżone orzeczenie. sądowego traci moc.

§ 3. Sąd rozpoznaje sprawę jako sąd pierwszej instancji, chyba że przepis szczególny

§ 2. W razie wniesienia skargi orzeczenie referendarza stanowi inaczej.

§ 4. Skargę wnosi się do sądu w terminie tygodniowym od dnia doręczenia stronie postanowienia referendarza sądowego, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.

§ 5. Sąd odrzuca skargę wniesioną po upływie przepisanej terminu, nieopłaconą lub z innych przyczyn niedopuszczalną, jak również skargę, której braków nie uzupełniono w terminie.

Skarga na orzeczenie referendarza sądowego

Do orzeczeń referendarza co do istoty sprawy, od których przysługuje skarga, zaliczają się:

- postanowienie w sprawach wskazanych w art. 518¹ § 3 i 4 KPC;
- orzeczenia wskazane w KSCU;
- postanowienie o wpis do księgi wieczystej (art. 509 § 1 i art. 626⁸ § 9 KPC – od 1.7.2016 r. § 9 uchylony);
- postanowienie o złożeniu dokumentu do zbioru dokumentów (art. 123 ust. 3 KWU);
- postanowienie o oddaleniu wniosku o wpis w "księdze wieczystej" (*tak: A. Zieliński (w:) Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, 2017, wyd. 9).*

Skarga na orzeczenie referendarza sądowego

Art. 394 § 1 KPC

Zażalenie do sądu drugiej instancji przysługuje na postanowienia sądu pierwszej instancji kończące postępowanie w sprawie, a ponadto na postanowienia sądu pierwszej instancji i zarządzenia przewodniczącego, których przedmiotem jest:

- zwrot pozwu, odmowa odrzucenia pozwu, przekazanie sprawy sądowi równorzędnemu lub niższemu albo podjęcie postępowania w innym trybie;
- odmowa zwolnienia od kosztów sądowych lub cofnięcie takiego zwolnienia oraz odmowa ustanowienia adwokata lub radcy prawnego lub ich odwołanie;
- stwierdzenie prawomocności orzeczenia;

Skarga na orzeczenie referendarza sądowego

- skazanie świadka, biegłego, strony, jej pełnomocnika oraz osoby trzeciej na grzywnę, zarządzenie przymusowego sprowadzenia i aresztowania świadka oraz odmowa zwolnienia świadka i biegłego od grzywny i świadka od przymusowego sprowadzenia;
- zawieszenie postępowania i odmowa podjęcia zawieszzonego postępowania;
- odmowa uzasadnienia orzeczenia oraz jego doręczenia;
- sprostowanie lub wykładnia orzeczenia albo ich odmowa;
- zwrot kosztów, określenie zasad ponoszenia przez strony kosztów procesu, wymiar opłaty, zwrot opłaty lub zaliczki, obciążenie kosztami sądowymi, jeżeli strona nie składa środka zaskarżenia co do istoty sprawy, koszty przyznane w nakazie zapłaty, zwrot kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu oraz wynagrodzenie biegłego, mediatora i należności świadka;

Skarga na orzeczenie referendarza sądowego

§ 4. Skargę wnosi się do sądu w terminie tygodniowym od dnia doręczenia stronie postanowienia referendarza sądowego, chyba że **przepis szczególny stanowi inaczej**.

Art. 518(1) KPC § 4

Skargę wnosi się do sądu w terminie tygodniowym:

1. od dnia czynności, gdy uczestnik był przy niej obecny lub był o jej terminie zawiadomiony;
1. w innych wypadkach niż wymienione w pkt 1 - od dnia doręczenia zawiadomienia uczestnika o dokonaniu czynności;
1. w przypadku braku zawiadomienia - od dnia dowiedzenia się o dokonaniu czynności, z tym że w postępowaniu o wpis do Krajowego Rejestru Sądowego dla uczestników postępowania, którym postanowienia co do istoty sprawy nie doręcza się, termin do wniesienia skargi biegnie od daty wpisu w Rejestrze.

Skarga na orzeczenie referendarza sądowego

Art. 25 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych

1. Opłatę stałą w kwocie 100 złotych pobiera się od:

- skargi na czynności komornika;
- zażalenia na odmowę dokonania czynności notarialnej.

2. Opłatę od skargi na orzeczenie referendarza pobiera się w wysokości opłaty od wniosku o wydanie tego orzeczenia, nie więcej jednak niż 100 złotych.

Skarga na orzeczenie referendarza sądowego

Art. 95 ust. 2 ustaw o kosztach sądowych w sprawach cywilnych

2. Nie pobiera się opłat od:

1. zażalenia na postanowienie sądu, którego przedmiotem jest odmowa zwolnienia od kosztów sądowych lub cofnięcie takiego zwolnienia oraz odmowa ustanowienia adwokata lub radcy prawnego lub ich odwołanie;
2. zażalenia na postanowienie sądu dotyczące wysokości opłaty albo wysokości wydatków;
3. *skargi na orzeczenie referendarza sądowego w przedmiocie zwolnienia od kosztów sądowych;*
4. *skargi na orzeczenie referendarza sądowego w przedmiocie odmowy ustanowienia adwokata lub radcy prawnego.*

Skarga na orzeczenie referendarza sądowego

SKARGA NIEANULACYJNA

398(23) KPC

§ 1. Rozpoznając skargę na postanowienie referendarza w przedmiocie kosztów sądowych lub kosztów procesu oraz na postanowienie o odmowie ustanowienia adwokata lub radcy prawnego, sąd wydaje postanowienie, w którym zaskarżone postanowienie referendarza sądowego utrzymuje w mocy albo je zmienia.

§ 2. W sprawach, o których mowa w § 1, wniesienie skargi na postanowienie referendarza sądowego wstrzymuje wykonalność tego postanowienia. **Sąd rozpoznaje skargę w składzie jednego sędziego, jako sąd drugiej instancji, stosując odpowiednio przepisy o zażaleniu.**

Skarga na orzeczenie referendarza sądowego

SKARGA NIEANULACYJNA

Art. 518 (1) KPC

§ 1. *(uchylony)*

§ 2. *(uchylony)*

§ 3. W razie wniesienia skargi na wpis w księdze wieczystej **wpis nie traci mocy**. Rozpoznając sprawę, sąd zmienia zaskarżony wpis przez jego wykreślenie i dokonanie nowego wpisu lub wydaje postanowienie, którym zaskarżony wpis utrzymuje w mocy albo uchyla go w całości lub w części i w tym zakresie wnioszek oddala bądź odrzuca, względnie postępowanie umarza.

§ W postępowaniu rejestrowym o wpis do Krajowego Rejestru Sądowego oraz rejestru zastawów w razie wniesienia skargi na orzeczenie referendarza sądowego zarządzające wpis, **pozostaje ono w mocy do chwili rozpatrzenia skargi przez sąd rejonowy rozpoznający sprawę jako sąd pierwszej instancji**. Rozpoznając sprawę, sąd wydaje postanowienie, w którym zaskarżone orzeczenie i dokonany na jego podstawie wpis zmienia albo utrzymuje w mocy, albo uchyla w całości lub w części i w tym zakresie wnioszek oddala bądź odrzuca, względnie postępowanie umarza.

Skarga na orzeczenie referendarza sądowego

SKARGA NIEANULACYJNA

767(3a) KPC Skarga na postanowienie referendarza sądowego przysługuje w przypadkach, w których na postanowienie sądu przysługuje zażalenie. **Wniesienie skargi nie powoduje utraty mocy przez zaskarżone postanowienie referendarza sądowego.** Sąd rozpoznaje skargę w składzie jednego sędziego, jako sąd drugiej instancji, stosując odpowiednio przepisy o zażaleniu. Rozpoznając skargę, sąd wydaje postanowienie, w którym zaskarżone postanowienie referendarza sądowego utrzymuje w mocy albo je zmienia.